

PRZESTRZEGAĆ PRAWA, WSPÓLNA SPRAWA

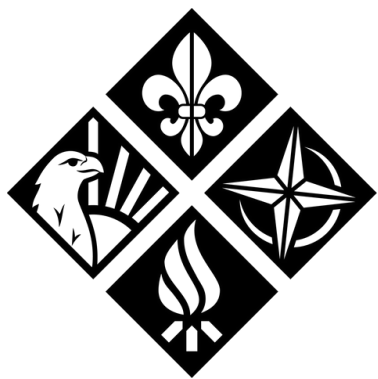
Propozycja programowa dla gromad i drużyn
Karkonoskiego Hufca ZHP w Jeleniej Górze
na rok harcerski 2022/2023

SCOUTS
Creating a Better World

**WORLD ASSOCIATION
OF GIRL GUIDES
AND GIRL SCOUTS**

PRZESTRZEGAĆ PRAWA, WSPÓLNA SPRAWA

Propozycja programowa dla gromad i drużyn
Karkonoskiego Hufca ZHP w Jeleniej Górze
na rok harcerski 2022/2023

Autorzy:

pwd. Dobrośława Ciechanowska

phm. Eliza Jarmakowicz

pwd. Kinga Miler

pwd. Aleksander Rerich

pwd. Natalia Suda

phm. Aleksandra Szemberska

pwd. Michał Winkel

phm. Magdalena Załoga

Opracowanie graficzne:

pwd. Aleksander Rerich

Publikacja przeznaczona wyłącznie do użytku wewnętrznego ZHP.

Jelenia Góra, 2022

SCOUTS
Creating a Better World

**WORLD ASSOCIATION
OF GIRL GUIDES
AND GIRL SCOUTS**

Spis treści

DRUHO DRUŻYNOWA! DRUHU DRUŻYNOWY!.....	4
PROPOZYCJE PROGRAMOWE DLA ZUCHÓW.....	5
1. Zuch kocha Polskę i czyni dobro.....	6
2. Zuch jest dzielny	6
3. Zuch mówi prawdę.....	7-8
4. Zuch pamięta o swoich obowiązkach.....	9
5. Wszystkim jest z zuchem dobrze.....	10
6. Zuch stara się być coraz lepszy.....	10
PROPOZYCJE PROGRAMOWE DLA HARCERZY.....	11
1. Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przysiężenia Harcerskiego.....	12
2. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.....	13
3. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.....	13
4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.....	14
5. Harcerz postępuje po rycersku.....	14
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.....	15
7. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.....	15
8. Harcerz jest zawsze pogodny.....	15-16
9. Harcerz jest oszczędny i ofiarny.....	17
10. Harcerz pracuje nad sobą; jest czysty w myśli, mowie i uczynkach; jest wolny od nałogów.....	17
PROPOZYCJE PROGRAMOWE DLA HARCERZY STARSZYCH I WĘDROWNIKÓW.....	18
1. Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przysiężenia Harcerskiego.....	19
2. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.....	19
3. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.....	20
4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.....	21
5. Harcerz postępuje po rycersku.....	21
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.....	22
7. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.....	23
8. Harcerz jest zawsze pogodny.....	23
9. Harcerz jest oszczędny i ofiarny.....	24
10. Harcerz pracuje nad sobą; jest czysty w myśli, mowie i uczynkach; jest wolny od nałogów.....	24

DRUHNO DRUŻYNOWA! DRUHU DRUŻYNOWY!

W tym roku postanowiliśmy zwrócić Waszą uwagę na Prawo Zucha i Prawo Harcerskie. Są one drogowskazami dla zuchów i harcerzy, stanowią ważny element śródrocznej pracy i chcielibyśmy żeby towarzyszyły Wam podczas spotkań z członkami Waszych gromad i drużyn.

Przekazujemy w Wasze ręce zbiór inspiracji, zadań, propozycji związanych z Prawem Zucha i Prawem Harcerskim. Do każdego punktu Prawa zostało przypisane kilka zadań. Za wykonanie każdego z nich otrzymacie 1 punkt do współzawodnictwa. Punktacja będzie znajdowała się na tablicy w hufcu oraz w linku. Zrealizowanie zadania należy udokumentować, np. zdjęciem i wysłać na aleksandra.szemberska@zhp.net.pl – w przypadku gromad zuchowych lub na eliza.jarmakowicz@zhp.net.pl – w przypadku pozostałych pionów metodycznych.

Na koniec roku harcerskiego 3 gromady i 6 drużyn, które zrealizują największą liczbę zadań otrzymają specjalną nagrodę. UWAGA! Aby spełnić kryteria i dostać nagrodę należy wykonać przynajmniej jedno zadanie z każdego punktu. Poniższe zadania to tylko propozycja/inspiracja. Zadania możecie dowolnie przekształcać pod swoje potrzeby. Najważniejsze jest, aby pozostał pierwotny cel zadania – odniesienie do danego punktu Prawa Zucha lub Prawa Harcerskiego.

Drodzy drużynowi drużyn wędrowniczych, jeśli spodobały Wam się zadania przygotowane dla pionu starszoharcerskiego lub sami wymyślicie coś interesującego, to zachęcamy do udziału.

Życzymy owocnej pracy w roku harcerskim 2022/2023. Mamy nadzieję, że Prawo Zucha i Prawo Harcerskie zagospodują na Waszych zbiórkach, wyjazdach w całorocznej pracy.

Propozycje programowe dla zuchów

1

Zuch kocha Polskę i czyni dobro.

- Nauczcie się gromadą pieśni/piosenki patriotycznej (np. „Pieśń Legionów”, „Mazurek Dąbrowskiego”, „My, pierwsza brygada”.
- Stwórzcie na zbiórce/biwaku gromady biało-czerwone kotyliony.
- Wystąpcie gromadą na Dolnośląskim Festiwalu Kultury Harcerskiej i Patriotyzmu "Jelonek".
- Weźcie udział gromadą w miejskich obchodach Święta Niepodległości lub Konstytucji 3 maja i porozmawiajcie o znaczeniu tego święta podczas Kręgu Rady.
- Przeprowadźcie zwiad podczas zbiórki/biwak gromady np. na temat „Co to znaczy być patriotą”.
- Wybierzcie się na wycieczkę do miejsca ważnego dla historii naszego kraju.
- Stwórzcie mapę Polski, na której zaznaczycie miejsca dla Was ważne.
- Zagrajcie w tabu/kalambury używając jako haseł symboli narodowych (flaga, godło, hymn) oraz innych elementów kojarzących się z naszym krajem (np. pierogi, Morze Bałtyckie, stroje ludowe). (Możecie przed rozpoczęciem zabawy porozmawiać z zuchami z czym kojarzy się im Polska i na tej podstawie wyłonić hasła)

2

Zuch jest dzielny.

- Stwórzcie, razem lub indywidualnie każdy zuch, portret zucha dzielnego.
- Jak wygląda, w co jest ubrany, jaką ma minę i dlaczego wygląda, tak jak wygląda.
- Udowodnijcie swoją dzielność pokonując tor przeszkód, prowadzący do ważnego celu Waszej zbiórki
- Dowiedzcie się jak udzielić pierwszej pomocy osobom, które mogą tego potrzebować, jakie są numery kontaktowe, o czym należy pamiętać zgłaszając wypadek.
- Zorganizujcie „ślepą degustację”, która polega na próbowaniu różnych smaków i zgadywaniu, co to jest.
- Zorganizujcie podczas zbiórki/biwaku teatr zuchowy, podczas którego przedstawicie sztukę np. o Robin Hoodzie, dzielnym rabusiu, który zabierał bogatym i oddawał biednym.
- Przeprowadźcie „ślepe zgadywanki”:

Na przeciwnych ścianach kartonu wytnijcie dwie dziury na ręce. Jeden zuch siada za kartonem i wsadza do niego ręce przez wycięte dziury. Zadaniem zucha jest odgadnięcie, co znajduje się w środku, używając tylko zmysłu dotyku. Reszta gromady może w tym czasie odpowiadać na pytania zgadywającego używając tylko słów TAK i NIE.

Poniżej link przedstawiający jak zabawa wygląda w praktyce:

<https://www.youtube.com/watch?v=7G1MRJ-UqGk>

3

Zuch mówi prawdę.

- Przeprowadźcie Sąd Zuchowy rozpatrując sprawy kilku kłamców, biorąc pod uwagę ich motywy. Zuchy wcielą się w konkretne osoby uczestniczące w rozprawie, a na koniec zostanie przedstawiona decyzja o niewinności lub przyznaniu winy oskarżonemu.
  - Oskarżony nr 1

Imię: Ania

Zarzut: Kłamstwo w sprawie zniszczenia pracy domowej przez psa.

Opis: Ania w środę dostała zaproszenie do domu koleżanki, ponieważ ta kupiła nowy zestaw lalek i chciała się pobawić z Anią. Mama Ani się zgodziła, pod warunkiem, że odrobą razem pracę domową z matematyki. Dziewczynki bawiły się razem aż do wieczora. Następnego dnia na matematyce Ania została poproszona o pokazanie zadania domowego, lecz go nie miała; skłamała, że zostawiła pracę na stoliku i jej pies ją pogryzł.

- Oskarżony nr 2

Imię: Andrzej

Zarzut: Niedotrzymanie obietnicy, że dotrzyma tajemnicy.

Opis: Andrzej miał najlepszego kolegę, Bartka, z którym spędzali dużo czasu i rozmawiali ze sobą o wszystkim. Bartek od pewnego czasu wyglądał na przybitego, więc Andrzej obiecał, że może z nim porozmawiać o swoim problemie i nikomu nie powie. Okazało się, że Bartkowi podoba się Kasia, najpopularniejsza dziewczynka z ich klasy i nie wie co z tym zrobić. Andrzej po kilku dniach w rozmowie z inną osobą przyznał, że Bartkowi podoba się Kasia. Gdy informacja dotarła do Kasi, ona i jej koleżanki zaczęły śmiać się z Bartka, któremu zrobiło się przykro, że jego przyjaciel zdradził jego tajemnicę.

- Oskarżony nr 3

Imię: Kaja

Zarzut: Okłamała córkę, by nie było jej przykro.

Opis: Kaja na kontroli u weterynarza dowiedziała się, że pies jej córki jest w bardzo złym stanie i należy go uśpić dla jego dobra i to najlepiej w przyszłym tygodniu.

Po powrocie do domu jej córka, Marta, spytała się o wynik badania. Kaja nie chciała, by jej córka się martwiła, więc odpowiedziała, że piesek musi zostać przeniesiony na farmę, ponieważ brakuje mu świeżego powietrza i ruchu w towarzystwie innych psów. Marta się zasmuciła, ale zrozumiała sytuację. Po pewnym czasie cieszyła się na myśl jej psa z innymi psami.

- Oskarżony nr 4

Imię: Karol

Zarzut: Zrzucenie winy na inną osobę.

Opis: Karol rzucił ulubiony wazon mamy, jednak gdy mama przyszła do domu i spytała co się stało Karol zrzucił winę na swojego brata – Wojtka. Wojtek próbował wytłumaczyć, że to nie on, ale i tak dostał szlaban na wychodzenie na boisko przez tydzień. Karol uniknął konsekwencji.

- Oskarżony nr 5

Imię: Weronika

Zarzut: Wymyślanie nieprawdziwych historii, aby przypodobać się innym.

Opis: Weronika idąc do nowej szkoły bardzo chciała zdobyć nowych przyjaciół, więc wymyślała różne nieprawdziwe opowieści o sobie i swojej rodzinie. Opowiadała o tym, że odwiedziła wszystkie kraje świata, że spotkała sławną piosenkarkę, a jej rodzice pracują w NASA. Kłamstw było oczywiście więcej, ale dzięki nim Weronika zwróciła na siebie uwagę i stała się popularna, każdy chciał się z nią kolegować.

- Zapoznajcie się z przysłowiami dotyczącymi prawdy i dowiedzcie się, co oznaczają. Zachęcamy do skorzystania z różnych form ich przedstawiania, np. rebusy, kalambury, głuchy telefon.
  - Prawda w oczy kole.
  - Prawda nie głaszcze.
  - Kłamstwo ma krótkie nogi.
  - Kto sam kłamie, drugiemu nie wierzy.
  - Kłamcy nie wierzą, choć prawdę gada.
  - Kłamstwo ma krótkie nogi.
  - Prawda jak oliwa, zawsze na wierzch wypływa.
  - Prawda może być trudna, ale jej skutki bywają chwalebne
  - Ten, kto mówi kłamstwo, nie uświadamia sobie, jak wielkiego zadania się podejmuje, bo będzie musiał wymyślić jeszcze dwadzieścia innych kłamstw, żeby podtrzymać to jedno.
- Zapoznajcie się z zasadą gry fair play. Zagrajcie w minimum dwie gry, podczas których wszyscy będą jej przestrzegać, po czym zastanówcie się, czy była ona potrzebna oraz jak by przebiegła zabawa, podczas której ktoś by oszukiwał.
- Poznajcie gawędę o Pinokiu i wysnujcie z niej wnioski. Zastanówcie się nad postępowaniem chłopca.
- Zróbcie burzę mózgów i do każdej z liter słowa "prawda" dopiszcie minimum jedno inne, które się nam z nim kojarzy lub je opisuje np.:

P - problematyczna

R - radość

A - autentyczność

W - ważna

D - dobra

A – ambitna

- Spotkajcie się z ciekawym człowiekiem, którego praca jest związana z mówieniem prawdy, np. prawnikiem, sędzią, dziennikarzem – opowie on o swojej pracy i istotności prawdy w jego zawodzie.

4

Zuch pamięta o swoich obowiązkach.

- Zrealizujcie trop, w którym będzie zawarta praca pożyteczna na rzecz lokalnej społeczności.
- Wymyślcie płąs/taniec/zabawę ruchową związaną z obowiązkami domowymi. Podzielcie się nim z innymi zuchami np. podczas wspólnej zbiórki/wyjazdu albo dzięki komunikatorowi internetowemu.
- Stwórzcie (na wzór piramidy żywienia) piramidę obowiązków zucha - zarówno domowych, wobec szkoły, przyjaciół i harcerskich. Zdecydujcie o ważności każdego z tych obowiązków i dopasujcie do odpowiedniego poziomu, a następnie zastanówcie się, które z obowiązków wykonujemy, a które nie oraz dlaczego.
- W ramach zadania międzyzbiórkowego zuchy będą przez tydzień zapisywały swoje obowiązki oraz to, czy je wykonały. Podczas Kręgu Rady podzielcie się swoimi wnioskami.
- Stwórzcie harmonogram sprzątnia harcówki/miejsca zbiórek, w którym zostanie uwzględniona każda szóstka i osoba z kadry. Po zbiórce dana szóstka będzie miała za zadanie pomoc w sprzątnięciu materiałów użytych na zbiórce, pozamiataniu itd.
- Podczas porządków można puścić piosenki, które umilą ten czas, np.:
  - [O SPRZĄTANIU - Posprzątajmy razem bałagan w pokoju | Piosenka dla dzieci - YouTube](#)
  - [Piosenka o sprzątaniu domu - Mała Orkiestra Dni Naszych - YouTube](#)
  - [Obowiązki - Mała Orkiestra Dni Naszych - dla dzieci - YouTube](#)
- Dowiedzcie się czym różnią się obowiązki od praw dziecka. Zdecydujcie, które z wymienionych poniżej czynności to prawa, a które obowiązki.
- Zabawę można przeprowadzić zarówno w formie ruchowej jak i statycznej. Poniżej przykład dla ruchomej formy.
- Po jednej stronie boiska stoi druha/druh z kartką z napisem PRAWA, a po drugiej z kartką z napisem OBOWIĄZKI, zadaniem zuchów jest przebiegnięcie do właściwej (według siebie) odpowiedzi.

Prawa dziecka:

- posiadanie warunków do rozwoju
- życie bez przemocy i poniżania
- możliwość wypowiedzi
- wychowanie w rodzinie
- swoboda myśli, sumienia i wyznawania religii
- posiadanie tożsamości
- nauka
- prywatność i dostęp do informacji

Obowiązki dziecka:

- szanowanie rodziców
- reagowanie na prośby
- okazywanie wdzięczności,
- szanowanie pracy innych,
- dbanie o zabawki,
- słuchanie swoich rodziców i opiekunów,
- pomoc we wspólnym gospodarstwie

5

Wszystkim jest z zuchem dobrze.

- Zorganizujcie zabawę dla młodszych dzieci w szkole, przy której działacie.
- Stwórzcie zuchowy kodeks savoir-vivre. Wykorzystujcie go na swoich zbiórkach.
- Zorganizujcie zbiórkę potrzebnych artykułów dla wybranej instytucji tj. Dom dziecka, schronisko dla zwierząt.
- Zorganizujcie teatr zuchowy na temat relacji międzyludzkich. Pamiętajcie o trzech magicznych słowach: proszę, dziękuję, przepraszam.
- Przeprowadźcie zabawę "salon luster" - wszystkie zuchy stają się lustrami. Po kolei każdy podchodzi do kolegów i zadaje im pytanie: Lustreczko, co we mnie widzisz? Zuchy wymieniają tylko pozytywne cechy innych dzieci. Podsumowując ćwiczenie, drużynowy podkreśla, że każdy człowiek jest inny i w każdym jest coś dobrego.
- Nauczcie się na zbiórce kilku zwrotów w języku migowym. Będzie to miły ukłon ku osobom z niepełnosprawnościami.
- Wyjdźcie na wycieczkę do lasu. Czy wiecie jakie zasady tam panują? Wiecie, że nie jesteście tam sami? Stwórzcie makietę lasu, na której pokażecie, kto tam mieszka.

6

Zuch stara się być coraz lepszy.

- Zorganizujcie turniej musztry zuchowej. Wprowadzajcie do zabawy coraz to trudniejsze komendy. Stwórzcie poradnik z komendami, który będzie dostępny dla każdego zucha.
- Wykonajcie na zbiórce własne skarbonki. Zbierajcie w nich pieniądze na harcerskie potrzeby.
- Niech każdy zuch przez tydzień spisuje swoje dobre i złe uczynki. Przepróście osoby, które skrzywdziliście złym uczynkiem.
- Zorganizujcie na zbiórce zuchową ucztę. Zrezygnujcie z niezdrowych przekąsek i zastąpcie je tymi zdrowymi.

Propozycje programowe dla harcerzy

1

Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przrzeczenia Harcerskiego.

- Zrealizujcie trop ze ścieżki Ojczyzna, dzięki któremu dowiecie się więcej o polskich sportowcach – „Dumni Sportowcy”, poznacie najpiękniejsze zakątki okolicy – „Tropem obieżyświatów”, zobaczycie kulturę i tradycje regionu – „Z kulturą na Ty”.
  - Zorganizujcie zbiórkę podczas, której harcerze będą mieli możliwość zdobycia takich sprawności jak: Obywatel/Obywatelka, Historyk/Historyczka. Osoby wierzące mogą zdobyć sprawności: Liturgista/Liturgistka, Religioznawca/Religioznawczyni.
  - Weźcie udział w obchodach Święta Niepodległości i Święta Flagi. Zwróć uwagę, aby harcerze byli odpowiednio umundurowani.
  - Zorganizujcie minimum jedną zbiórkę na kwartał dotyczącą radosnego patriotyzmu, np. wydarzeń historycznych, tradycji w Polsce, lokalnego patriotyzmu. Zorganizujcie grę w ciekawej formie, np. gra terenowa, fabularna, miejska, warsztaty plastyczne, ognisko z gawędą.
  - Wraz z chętnymi członkami drużyny weźcie udział w przekazaniu Betlejemskiego Światła Pokoju. Wcześniej wyjaśnić na czym polega na tradycja.
  - Zorganizujcie w drużynie wigilię. Pamiętajcie o pozytywnej atmosferze, dzieleniu się opłatkiem, prezentach, które możecie własnoręcznie wykonać, potrawach i uwaga... śpiewaniu kolęd przy dźwiękach gitary. Możecie zaprosić rodziców harcerzy.
  - Zorganizujcie biwak dotyczący sławnych Polaków np. Bohaterowie Kamieni na Szaniec, Władysław Anders, Jan Matejko, Maria Skłodowska-Curie. Poprzez ciekawe formy pracy przybliż harcerzom ich biografie.
  - Zorganizujcie „teleturniej” „Kocham Cię Polsko”.
  - Zorganizujcie zbiórkę poświęconą wyłącznie Przrzeczeniu Harcerskiego, do każdego fragmentu Przrzeczenia stwórzcie atrakcyjne zadania np.
- chętna pomoc bliźnim – napisanie i pomalowanie kartki dla powstańca
  - stać na straży harcerskich zasad – gra azymutowa, na której harcerze mają wymyślić 5 harcerskich zasad dobrego zachowania;
  - być posłusznym/posłuszną Prawy Harcerskiego – bieg z przeszkodami, w trakcie którego harcerze mają dopisać brakujące słowa do punktów prawa.
- Zbiórka może zakończyć się świeczkowiskiem/ogniskiem, na którym dowiecie się, kiedy harcerz może złożyć Przrzeczenie i że ma do wyboru dwie wersje. UWAGA! Warto poprosić, aby harcerz omówił te dwie wersje z rodzicami i powiedział, którą wybiera, za zgodą rodziców.
  - W trakcie realizacji powyższych zadań warto skorzystać z propozycji programowych [„Mam szczerą wolę”](#) oraz [„Drużyna Niepodległości”](#).

2

Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.

- Przeprowadźcie zbiórkę na temat fake newsów w sieci. Pomocna może się okazać propozycja programowa [„Fałszywe informacje? Czuwaj!”](#).
- W trakcie zwiadu historycznego poznajcie Zawiszę Czarnego. Dowiedzcie się, jakie jego cechy i wydarzenia z życia sprawiły, że jest on tak ważny dla harcerzy.
- Podczas zbiórki lub wyjazdu przeprowadźcie świeczkowisko lub ognisko, którego motywem przewodnim będzie zaufanie lub uczciwość.

3

Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.

- Zachęćcie harcerzy do zdobycia sprawności, takich jak: Ratownik/Ratowniczka lub Pomocna dłoń.
- Zorganizujcie dla drużyny/zastępów cykl zbiórek o pierwszej pomocy. Jeżeli chcielibyście aby na zbiórce pojawił się specjalista w tym temacie, poproście o pomoc Komendę Hufca. Zwróćcie uwagę harcerzy na to, jak ważna jest pierwsza pomoc. Na kolejnych zbiórkach sprawdźcie wiedzę harcerzy w formie: quizu dynamicznego, gry terenowej z symulacjami, memory, gry planszowej, konkursu, biegu harcerskiego itp.
- Zorganizujcie zbiórkę na temat dobroczynności, może być np. w formie gry miejskiej, w trakcie której zastępy będą „odwiedzały” organizacje charytatywne i wykonywały zadania związane z celami ich działania. Pamiętajcie, aby na zbiórce wyjaśnić hasła dotyczące tego punktu Prawa Harcerskiego, w tym: pożyteczność, pomoc, działanie charytatywne itp.
- Zachęćcie zastępy do zdobywania tropów ze ścieżki Inicjatywa, czyli np. „Bohaterowie na co dzień”, który dotyczy dobroczynności, w tym akcjach charytatywnych, pomocy humanitarnej itp. Możecie także zrealizować „Tropy harcerzy otwartych serc” dzięki któremu nawiążecie współpracę np. ze świetlicą środowiskową, domem dziennego pobytu dla dzieci itp. I przeprowadzić dla nich cykl zbiórek/gier itp.

4

Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.

- Zorganizujcie/zachęćcie zastępowych/zastępy do zorganizowania akcji charytatywnej w drużynie np. zbiórka dla schroniska dla zwierząt, zbiórka nakrętek, sprzątanie świata, kartki urodzinowe dla osób z niepełnosprawnością, kartki dla powstańców itp. Zanim zaczniecie działać, dokładnie wytłumacz cel.
- Włączcie się do kwestowania podczas WOŚP. Warto wcześniej odpowiedzieć o tej fundacji oraz na jakie cele są przekazywane datki nie zbiórek. Możecie także zorganizować grę o WOŚP.
- Przeprowadźcie w drużynie grę związaną z tolerancją i otwartością na innych ludzi. Przydatna może okazać się propozycja programowa [„Każdy inny, wszyscy równi”](#).

5

Harcerz postępuje po rycersku.

- Zorganizujcie turniej gier zespołowych, podczas którego zwróćcie uwagę na zasady fair-play. Przed rozpoczęciem turnieju stwórzcie wspólnie regulamin gier, którego będziecie przestrzegać. Może uda Wam się wymyślić własną, nową grę podwórkową?
- Zorganizujcie wycieczkę np. na zamek Bolczów lub inny obiekt nawiązujący do średniowiecza. Podczas wycieczki stwórzcie tarcze zastępów, które będą przedstawiały ważne elementy i wartości dla członków zastępów.
- Zorganizujcie teatr podczas którego przygotujecie stroje i rekwizyty, a harcerze będą mieli okazję wcielić w role historycznych rycerzy. Podczas przedstawienia zaprezentujcie jak kiedyś postępowali rycerze i jak dziś można postępować po rycersku.

6

Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.

- Zorganizujcie wycieczkę po Karkonoskim Parku Narodowym (lub innym Parku Narodowym, Krajobrazowym), podczas której poznacie rośliny i zwierzęta zamieszkujące zwiedzane rejony.
- Zrealizujcie trop z kategorii natura, w ramach którego nauczycie się segregować śmieci i przeprowadzicie akcję sprzątania Ziemi.
- Pojedźcie na biwak pod namioty, podczas którego odwiedzicie charakterystyczne miejsca dla zwiedzanej okolicy (pomniki, pomniki przyrody, formacje skalne itp.)
- W ramach biwaku lub wycieczki pójźcie do muzeum przyrodniczego lub w inne miejsca promujące edukację o przyrodzie, nauce i ekologii.
- Wraz z zastępem lub drużyną pojedźcie na krajoznawczą wycieczkę rowerową po terenach wokół Kotliny Jeleniogórskiej.

7

Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.

- Dowiedźcie się jakie tradycje świąteczne i codzienne mają miejsce w domach harcerzy. Zorganizujcie grę/świeczkowisko podczas, którego będziecie mogli poznać tradycje innych osób oraz porozmawiać o ich różnorodności.
- Przeprowadźcie świeczkowisko/ognisko podczas, którego harcerze będą mogli opowiedzieć o tym kto jest dla nich autorytetem, przynieść zdjęcia.

8

Harcerz jest zawsze pogodny.

- Zorganizujcie w drużynie „maraton uśmiechu”, może być w formie konkursu żartów, następnie gier i zabaw, które wywołują śmiech. Zwróćcie uwagę aby harcerze nie naśmiewali się z siebie. Dobierzcie gry tak, aby wywoływały uśmiech, radość, nie były upokarzające. W trakcie tej zbiórki można przeprowadzić kilka gier w temacie „śmiech to zdrowie”.
- Zrealizujcie trop ze ścieżki Braterstwo – „Przyjaciele seniorów”, dzięki niemu harcerze mogą nauczyć się jak pomóc innym, ale także jak dzielić się uśmiechem. Zastępy zintegrują się ze starszym pokoleniem i sprawią, że w życiu tych osób będzie nieco więcej radości. Podsumujcie z zastępami podjęte działania, dowiedźcie się czy udało im się podzielić pogodą ducha.

- Według hm. Stefana Mirowskiego „Harcerz pomaga innym przezwyciężyć apatię, smutek, zniechęcenie, obojętność”. Zorganizujcie zbiórkę o emocjach. Warto, abyście w tym celu zasięgnęli porady specjalisty. Przygotujcie zadania, zgodnie z zasadami dobrej zbiórki i udajcie się do pedagoga szkolnego lub znajomego psychologa. Warto, aby na zbiórce pokazać harcerzom, jak radzić sobie z negatywnymi emocjami. Bardzo ważne! Pamiętajcie, aby sformułowanie „zawsze pogodny” dokładnie wyjaśnić harcerzom. Nie należy brać tego dosłownie. Omówcie dokładnie z członkami Twojej drużyny co zrobić, kiedy są smutni i mają problem – wymyślcie wspólną „drogę do radości” i przedstawcie np. w formie plakatu. Możecie powiesić go w harcówce. Możecie przygotować z harcerzami taki plakat, a hasła do niego mogą zdobywać na różne sposoby np. rozszyfrowywać, szukać na punktach mini ino, otrzymywać za poprawne wykonanie zadań z technik harcerskich.

Przykład części treści na plakacie:

Harcerz ma problem i jest smutny -> rozmawia o tym z najbliższymi np. rodzicami -> jeżeli to problem harcerski rozmawia z zastępowym/przybocznym/drużynowym -> wspólnie z innymi szuka rozwiązania problemu i działa -> harcerz znów może chodzić z uśmiechem na twarzy!
 UWAGA! Jeżeli harcerz nie chce rozmawiać o problemie z rodziną to może porozmawiać o nim z pedagogiem szkolnym lub drużynowym. Jednak harcerz musi pamiętać, że rodzice/rodzic/opiekun dowie się o problemie.

- Kontynuujcie temat dotyczący emocji, poszerzcie wiedzę harcerzy na temat emocji, jaką jest radość.

Przykładowe zadania:

- każdy harcerz ma za zadanie pochwalić się zastępowi, jakie są jego mocne strony niech zrobi to nie używając słów,
- uczestnicy zbiórki odrysowują swoją dłoń na papierze i członkowie zastępu piszą sobie nawzajem, na palcach narysowanej ręki, miłe rzeczy na swój temat,
- harcerze mają za zadanie jak najszybciej odnaleźć symbol radości ukryty w skrzynce, dotrą do niego za pomocą mapy. Następnie opowiadają
- o radosnych chwilach, które przeżyli w zastępie.

9

Harcerz jest oszczędny i ofiarny.

- Zorganizujcie zbiórkę zastępu lub drużyny na temat pieniądza i oszczędzania.
- W trakcie zbiórki zacznijcie realizować jedną ze sprawności ekonomicznych: Bankier, Przedsiębiorca lub Skarbnik.
- Przeprowadźcie w drużynie akcję zbierania karmy do schroniska lub niezbędnych przedmiotów w ramach „Szlachetnej paczki”, lub innych podobnych inicjatyw.
- Przeprowadźcie inwentaryzację sprzętu drużyny lub szerepu. Zastanówcie się co nadaje się do naprawy, a co należy zakupić.
- W trakcie roku harcerskiego zorganizujcie akcje zarobkową, w którą włączy się co najmniej połowa drużyny. Z zebranych środków zakupcie sprzęt, dofinansujcie umundurowanie dla harcerzy lub wycieczkę, biwak.
- W ramach majsterki podczas zbiórki lub biwaku zbudujcie karmniki dla ptaków, które rozstawicie w okolicy hufca, szkoły lub harcówki. Przez okres zimowy regularnie je uzupełniajcie odpowiednim pożywieniem.

10

Harcerz pracuje nad sobą, jest czysty w myśli, mowie i uczynkach; jest wolny od nałogów.

- W trakcie roku harcerskiego przynajmniej 1/3 drużyny złoży Przysiężenie Harcerskie lub zamknie próbę na stopień.
- Zorganizujcie zbiórkę zastępu lub drużyny, podczas której w ciekawy sposób (scenki, plakaty czy komiks) przedstawicie zasady savoir vivre'u. Efekty Waszej pracy zaprezentujcie na social mediach drużyny.
- W trakcie roku harcerskiego przeprowadźcie co najmniej po jednej zbiórce uwzględniającej rozwój duchowy, intelektualny, fizyczny, społeczny i emocjonalny.
- Podczas zbiórki zastępu lub drużyny poruszcie temat uzależnień, w ramach zajęć stwórzcie plakat informacyjny lub film, który wywiesicie w szkole, hufcu, harcówce lub udostępnicie w social mediach jednostki.

Propozycje programowe dla harcerzy starszych i wędrowników

1

Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przrzeczenia Harcerskiego.

- Drużyną/zastępem weźcie udział w Dniu Flagi (2 maja). Przygotujcie własne kotyliony, które będzie można przypiąć do munduru. W dowolny, kreatywny sposób stwórzcie godło lub flagę Polski.
- Przeprowadźcie debatę/kuźnicę na temat Roty Przrzeczenia. Czy powstanie drugiej treści Roty było według Was dobrym pomysłem? W jaki sposób interpretować obie Roty Przrzeczenia? Prześledźcie, w jaki sposób Rota Przrzeczenia zmieniała się na przestrzeni lat, poczynając od powstania ZHP.
- Czym jest dla Was lokalny patriotyzm? Zorganizujcie burzę mózgów i zastanówcie się, jakie działania mogłyby okazać się przydatne dla społeczności lub środowiska naturalnego. Zaplanujcie i zrealizujcie trop "Ojczyzna", który wskaże, jak współcześnie można przejawiać postawę patriotyczną. Działania zawarte w tropie powinny zawierać element służby. W tropie powinny wziąć udział min. 4 osoby – 1 zastęp/patrol.
- Przeprowadźcie zbiórkę drużyny, na której harcerze poznają folklor, tradycje, dawne zwyczaje, kuchnię różnych regionów Polski.
- Zorganizujcie w drużynie/zastępie dyskusję na temat duchowości - czym ona jest oraz zastanówcie się, jak możemy rozwijać się duchowo. Zaplanujcie dowolną aktywność, która pozytywnie wpłynie na rozwój duchowy członków drużyny/zastępu.
- Zorganizujcie warsztaty manualne, na których członkowie drużyny/zastępu stworzą własne lampiony, które następnie zabiorą na uroczystość przekazania BŚP.
- W wybrany sposób wypromujcie wydarzenie (ulotki, plakaty w szkole, ogłoszenie na stronie drużyny wraz z grafiką, które udostępnią członkowie drużyny, rodzice, instytucje). Pamiętajcie, aby w informatorze zawrzeć historię, ideę, cel BŚP.

2

Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.

- Napiszcie gawędę/piosenkę na temat prawdomówności, wierności, zgodności słów i czynów z nakazami własnego sumienia.
- Drużyną/zastępem/patrolem stwórzcie własną grę planszową lub karcianą, która będzie wykorzystywać postaci ważne dla skautingu i harcerstwa (w tym postać Zawiszy Czarnego).
- Dlaczego najmłodszy harcerze w czasie wojny przyjęli za patrona Zawiszę Czarnego? Przygotujcie zbiórkę dla drużyny/zastępu, na której dowiedziecie się, jakimi wartościami kierowali się Wasi rówieśnicy - "Zawiszacy". Zapoznajcie się z ich historią. W tym celu możecie skorzystać z propozycji programowej ["Teka drużynowego"](#).

3

Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.

- Zorganizujcie zbiórkę drużyny polegającą na odwzorowaniu Akcji pod Arsenalem, która będzie wykorzystywać: dokładne planowanie przebiegu akcji, kartografię (szkic terenu), elementy pierwszej pomocy. Dowiedźcie się, dlaczego dla bohaterów "Kamieni na szaniec" tak ważnym było, aby odbić Rudego.
- Wykonajcie wywiad środowiskowy. Skontaktujcie się z wybraną instytucją lub fundacją i dowiedźcie się, w jaki sposób możecie wesprzeć jej funkcjonowanie.
- Na tej podstawie zaplanujcie i zrealizujcie trop braterstwo/inicjatywa, którego działania będą odpowiadać 3 punktowi Prawa Harcerskiego oraz będą zawierać element służby. W tropie powinny wziąć udział min. 4 osoby – 1 zastęp/patrol.
- Zaplanujcie i zrealizujcie w drużynie/zastępie akcję "Miesiąc dobrych uczynków". Wymyślcie sposób zdobywania oraz oznaczania dobrych uczynków. Proponowany przebieg akcji:

Wyznaczamy 4 obszary, w których chcemy popracować z harcerzami. Jeden obszar przypada na jeden tydzień, czyli okres od zbiórki do zbiórki. W tym obszarze harcerze realizują dowolny, wymyślony przez nich dobry uczynek (minimum jeden, ale może być ich więcej). Na przykład:

1 tydzień: rodzina

2 tydzień: szkoła

3 tydzień: zwierzęta i środowisko naturalne

4 tydzień: osoby samotne, starsze

- Na każdej zbiórce poświęćcie chwilę na to, aby każdy mógł wypowiedzieć się na temat dobrego uczynku, który wykonał. Dopytujcie, czy dane zadanie było dla nich trudne, czy poświęcili na to dużo czasu, jak czuli się po spełnieniu uczynku.
- Za każdy uczynek harcerze otrzymują zapalkę, którą chowają do kieszeni munduru. Ważne jest, aby harcerze poznali jej symbolikę. Zapalka to przedmiot niewielki, który zdaje się nie mieć żadnej wartości. Często za nasze dobre uczynki nie otrzymujemy żadnej fizycznej nagrody. Powinny płynąć one z dobroci serca, chęci niesienia pomocy, bezinteresowności. Tym samym w ramach "nagrody" musimy zadowolić się czymś dobrym słowem, uściskiem ręki, uśmiechem, czy po prostu własną satysfakcją, kiedy widzimy, że nasza praca była pożyteczna. Rzeczy te, choć niepozorne, potrafią rozpalić w ludziach, jak i w nas samych dobro. Podobnie jest z zapalkami. Są niepozorne. Jeżeli ktoś nie potrafi z nich odpowiednio korzystać, mogą wydawać się mu bezużyteczne. Jednak już jedna wystarczy, aby mógł zapłonąć wspólny ogień.

4

Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.

- Przygotujcie wraz z drużyną/zastępem kartki z okazji Dnia Myśli Braterskiej dla 5 dowolnych drużyn/gromad harcerskich (w tym min. jednej spoza hufca). Zastanówcie się także, czy w Waszym gronie istnieją osoby/kręgi/ instytucje, które chcielibyście z jakiegoś powodu wyróżnić kartką z życzeniami (np. szkoła, przy której działacie, krąg seniorów).
- Drużyną/zastępem nauczcie się wiązać węzeł przyjaźni na chustach.
- Dowiedzcie się, jaką ma on symbolikę.
- Przeprowadźcie w drużynie/zastępie zajęcia na temat otwartości, tolerancji i zrozumienia dla drugiego człowieka. Podzielcie się swoimi doświadczeniami: czy czuliście się kiedyś z jakiegoś powodu dyskryminowani, nieakceptowani?
- Jak możemy temu przeciwdziałać? Możecie skorzystać z propozycji programowej ["Każdy inny, wszyscy równi"](#).

5

Harcerz postępuje po rycersku.

- Stwórzcie tarczę drużyny/zastępu, na której znajdą się elementy ważne dla waszej drużyny lub zastępu, np.: obrzędowość, miejscowość, charakterystyczne cechy, a także ideały, którymi się kierujecie.
- Zorganizujcie wycieczkę drużyny, na której odwiedzicie dowolny zamek lub inną budowlę z okresu średniowiecza (np. wieża w Siedlęcinie). Zorganizujcie turniej rycerski, podczas którego harcerze zapoznają się z kodeksem rycerskim, zasadami fair – play.
- Przygotujcie drużyną scenę, stroje i rekwizyty! Niech na deskach waszego teatru zagospodzą postaci z dawnych legend i bajek, wśród których będą się kryć także rycerze i damy dworu. Niech wasz repertuar sam w sobie przedstawia, czym są cnoty rycerskie. Możecie w tym celu wykorzystać np. legendy arturiańskie, legendę o Św. Jerzym, historię o Joannie D'Arc. Na koniec zastanówcie się, w jaki sposób współcześnie możemy "postępować po rycersku".

6

Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.

- Wraz z drużyną/zastępem odwiedźcie Karkonoskie Centrum Edukacji Ekologicznej, bądź inne miejsce promujące wiedzę o regionie. Pozyskane w tamtym miejscu informacje przedstawcie w praktyce (np. nagrajcie krótki reportaż na temat danego zjawiska, miejsca, fauny lub flory na terenie KPN).
- Zrealizujcie trop "Natura", którego działania spełnią ideę tego punktu prawa oraz będą zawierać element służby. W tropie powinny wziąć udział min. 4 osoby – 1 zastęp/patrol.

Proponowane działania do tropu "Natura":

- Zorganizujcie akcję sprzątania świata. Akcję wypromujcie w lokalnym środowisku.
- Podejmijcie współpracę z KPN, np. podczas godów Cietrzewi i Sokółów wędrownych
- Zorganizujcie/weźcie udział w akcji sadzenia kwiatów lub drzew na ustalonym przez miasto/instytucję obszarze.
- Wykorzystajcie na zbiórce/wyjeździe dowolną propozycję programową ze zbioru ["Zielony płomień"](#), dotyczącą ekologii i polityki etyki środowiskowej.
- Stwórzcie zielnik zastępu, który sumiennie będzie uzupełniany na wyjazdach.
- Weźcie udział w zajęciach organizowanych przez Żywy Bank Genów w Jagniątkowie.
- Zorganizujcie drużyną biwak pod namiotami, na którym wykorzystacie min. 5 ekologicznych rozwiązań. Możecie skorzystać ze wskazówek zawartych w poradniku ["Harcerz w lesie"](#).
- Jeśli chcecie wybrać się na biwak do lasu, mapę udostępnionych przez nadleśnictwo obszarów do nocowania znajdziecie [TUTAJ](#).

7

Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.

- Przeprowadźcie w drużynie dyskusję na temat autorytetu. Czym jest autorytet? Czy posiadamy własne autorytety? Czym różni się od siebie autorytet, ideał i idol? Obejrzyjcie wspólnie film, którego motywem jest poszukiwanie wzorców, budowanie autorytetu (jako prowadzący zajęcia pamiętaj, aby wcześniej obejrzeć film samemu, sprawdź, czy wpasowuje się w temat zajęć oraz czy jest odpowiedni dla harcerzy w wieku starszoharcerskim). Lista potencjalnie nadających się filmów znajduje się [TUTAJ](#).
- Zorganizujcie "galerię autorytetów". Niech każdy uczestnik przyniesie ze sobą zdjęcie lub rysunek osoby, która stanowi dla niego wzór i opowie, dlaczego postać ta jest dla niego ważna. Obrazy zawieście lub przyklejcie na czas zajęć w widocznym miejscu.
- W formie gry terenowej zapoznajcie harcerzy z życiorysem osób uznawanych powszechnie za autorytet, np. ks. phm. bł. Wincenty Frelichowski, hm. Mariusz Zaruski, św. Jan Paweł II, Mahatma Gandhi, XIV Dalajlama. Na każdym punkcie harcerze niech zapiszą trzy rzeczy, które chcieliby naśladować.
- "Posłuszny i karny jest harcerz w pierwszej kolejności wobec siebie i zasad zawartych w Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim". Zapoznajcie się z [komentarzem Przewodniczącego ZHP](#) do tego punktu Prawa. Czy zgadzacie się z taką interpretacją? Stwórzcie mapę myśli do tego punktu, aby lepiej zrozumieć jego sens.

8

Harcerz jest zawsze pogodny.

- Przeprowadźcie zbiórkę drużyny/zastępu, która będzie dotyczyć samoakceptacji i pewności siebie. W tym celu możecie zapoznać się z propozycją programową WAGGGS ["Free being me"](#) (11-14 lat).
- Przeprowadźcie w drużynie/zastępie dyskusję na temat tego, w jaki sposób możemy dbać o nasze zdrowie psychiczne. Stwórzcie spis min. 10 takich dobrych praktyk.
- Przeprowadźcie w drużynie świeczkowisko/ogniobranie na temat interpretacji 8 punktu Prawa. Podzielcie się w swoim gronie sytuacjami, które sprawiły drużynie, zastępom, czy Wam samym jakąś trudność, lecz mimo to zachowaliście pogodę ducha i pozytywne nastawienie. Możecie skorzystać z wybranych [komentarzy](#) do Prawa Harcerskiego, aby lepiej zrozumieć ten punkt (lub jakkolwiek inny).

9

Harcerz jest oszczędny i ofiarny.

- Zrealizujcie trop "Zaradność", którego działania spełnią ideę tego punktu prawa. W tropie powinny wziąć udział min. 4 osoby – 1 zastęp/patrol.
- Drużyną/zastępem weźcie udział w akcji zarobkowej, która pozwoli Wam pokryć zaplanowane wydatki jednostki/ zastępu. (min. kwota dla zastępu: 100 zł, dla drużyny: 300 zł).
- Zorganizujcie zbiórkę drużyny/zastępu, której tematem będzie wychowanie ekonomiczne. W tym celu możecie skorzystać z propozycji programowej ["Ekonomia jest kobietą"](#).

10

Harcerz pracuje nad sobą; jest czysty w myśli, mowie i uczynkach; jest wolny od nałogów.

- Zrealizujcie trop "Człowiek", którego działania spełnią ideę tego punktu prawa. W tropie powinny wziąć udział min. 4 osoby – 1 zastęp/patrol.
- Z jakimi nałogami borykamy się we współczesnym świecie? Stwórzcie zastępami ulotki/plakaty dotyczące różnych uzależnień. Dowiedzcie się, jak zapobiegać uzależnieniom oraz jakie istnieją organizacje wspierające proces leczenia uzależnień.
- W ciągu roku harcerskiego co najmniej 8 osób z drużyny zdobędzie Wyzwanie (instrument metodyczny), którego celem będzie indywidualna poprawa tego obszaru, z którym w jakiś sposób zmagają się dany harcerz.

Jeśli nie pracowałeś/eś jeszcze z Wyzwaniami, [TUTAJ](#) znajdziesz pomocne informacje.

Proponowane zadania wyzwań znajdują się w aplikacji SIM by Pryzmat, którą znajdziesz na koncie Office w domenie ZHP.

